

บทที่ 13

เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

เนื้อหา

- 13.1 เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ
- 13.2 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ
  - 13.2.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเด็ดขาด
  - 13.2.2 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ
- 13.3 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ
  - 13.3.1 นโยบายการค้าเสรี
  - 13.3.2 นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน
- 13.4 การเงินระหว่างประเทศ
- 13.5 ระบบการเงินระหว่างประเทศ
  - 13.5.1 ระบบการเงินที่ใช้มาตราทองคำ
  - 13.5.2 ระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ
  - 13.5.3 ระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว
- 13.6 ระบบการเงินระหว่างประเทศของประเทศไทย
- 13.7 ตลาดการเงินระหว่างประเทศ
  - 13.7.1 ตลาดเงินระหว่างประเทศ
  - 13.7.2 ตลาดทุนระหว่างประเทศ
- 13.8 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- 13.9 ดุลการชำระเงิน
- 13.10 การแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน

สาระสำคัญ

สาระสำคัญในเรื่องเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศมีดังนี้

1. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเป็นการศึกษาถึงการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศและการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีระบบการเงินระหว่างประเทศรองรับการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศดังกล่าว
2. ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ จะอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้มีการค้าระหว่างประเทศ
3. ตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเด็ดขาด การค้าระหว่างประเทศเกิดจากแต่ละประเทศผลิตสินค้าที่ประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเด็ดขาดเพียงชนิดเดียว แล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นจากประเทศอื่น
4. ตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การค้าระหว่างประเทศเกิดจาก แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่ประเทศนั้นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเพียงชนิดเดียวแล้วนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอื่นจากประเทศอื่น
5. นโยบายการค้าแบบเสรี จะทำให้ประชาชนในแต่ละประเทศได้สินค้าบริโภคมากขึ้นหรือสินค้ามีราคาถูกลง
6. การคุ้มครองอุตสาหกรรมเกิดใหม่ในประเทศ การแก้ปัญหาขาดดุลการชำระเงิน และการแก้ไขปัญหาการว่างงานเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้มีการใช้นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน
7. มาตรการที่ใช้เครื่องมือในการดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน คือการตั้งกำแพงภาษี การควบคุมปริมาณการนำเข้า การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การให้เงินอุดหนุนผู้ส่งออก การทุ่มตลาด และการทำข้อตกลงทางการค้ากับบางประเทศ
8. ระบบการเงินระหว่างประเทศที่ทุกประเทศใช้ในปัจจุบัน คือระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว
9. ปัจจุบันในประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ
10. อัตราดอกเบี้ย LIBOR เป็นอัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นในตลาดยูโรดอลลาร์ ซึ่งอยู่ที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ จะถูกใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงสำหรับการกู้ยืมเงินสกุลต่างๆ ในตลาดการเงินทั่วโลก

11. อัตราดอกเบี้ย Fed Fund Rate เป็นอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่เกิดขึ้นในตลาดเงินกองทุนธนาคารกลาง
12. ตลาดทุนในประเทศที่สำคัญได้แก่ ตลาดทุนในประเทศสหรัฐ ในประเทศญี่ปุ่น และตลาดยูโรดอลลาร์ ในลอนดอน ประเทศอังกฤษ
13. อัตราแลกเปลี่ยน เป็นราคาของเงินสกุลหนึ่ง ที่คิดเทียบกับเงินสกุลอื่น
14. อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ เป็นอัตราแลกเปลี่ยนในระบบการเงินที่ใช้มาตราทองคำ และระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศเท่านั้น ซึ่งมีข้อดีในเรื่องไม่มีความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยน
15. ดุลการชำระเงิน เป็นการบันทึกจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ประเทศได้รับและจ่ายในช่วงเวลาหนึ่ง
16. ดุลการชำระเงินเกินดุล ทำให้ค่าเงินของประเทศสูงขึ้น จะเป็นปัญหาต่อการส่งสินค้าออก
17. ดุลการชำระเงินขาดดุล ทำให้ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลง จะเกิดปัญหาการขาดความเชื่อมั่นของชาวต่างประเทศต่อค่าเงินของประเทศ ทำให้สั่งสินค้าเข้าที่จำเป็นไม่ได้ และเงินทุนไหลออก
18. การแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินเกินดุล จะทำโดยการส่งเสริมให้คนในประเทศไปลงทุนในต่างประเทศ
19. การแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุล ในกรณีที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ จะต้องประเมินผลการปรับตัวที่เกิดขึ้นเองก่อน ถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ภายในเวลาที่เหมาะสม จึงใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเข้มงวดในปริมาณที่เหมาะสม

จุดประสงค์

การศึกษาเรื่องเศรษฐกิจศาสตร์ระหว่างประเทศ ในบทนี้ต้องการให้นักศึกษา เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ รูปแบบของนโยบายการค้าระหว่างประเทศ และระบบการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อรองรับการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงินที่ไม่สมดุล เพื่อนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ในเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของการค้าและการเงินระหว่างประเทศ ต่อระบบเศรษฐกิจและธุรกิจ
2. เป็นแนวทางในการปรับตัว จากการเปลี่ยนแปลงในตลาดต่างประเทศ

13.1 เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ เป็นการศึกษาถึงการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ โดยมีระบบการเงินระหว่างประเทศรองรับการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเหล่านั้น

ดังนั้น ในการศึกษาในบทนี้จึงประกอบด้วยเรื่องการค้าระหว่างประเทศและการเงินระหว่างประเทศ

13.2 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ เกิดจากแต่ละประเทศไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการได้ทุกชนิดที่คนในประเทศต้องการ หรือเกิดจากต้นทุนในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน สืบเนื่องจากความแตกต่างของสภาพดินฟ้าอากาศทรัพยากรธรรมชาติ และความชำนาญในการผลิตของแรงงานในแต่ละประเทศแตกต่างกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศขึ้น แต่การค้าระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ประชาชนในแต่ละประเทศต้องได้รับประโยชน์สูงขึ้นใกล้เคียงกัน นักเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกว่าทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ ดังเช่นนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก ได้เสนอทฤษฎีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าที่สืบเนื่องจากแรงงานในแต่ละประเทศมีความชำนาญในการผลิตสินค้าแต่ละอย่างไม่เท่ากัน ทำให้สินค้าชนิดเดียวกันที่แต่ละประเทศผลิตได้ มีต้นทุนในการผลิตไม่เท่ากัน และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าที่แต่ละประเทศมีความได้เปรียบในการผลิต หรือในกรณีนักเศรษฐศาสตร์ ชาวสวีเดนชื่อ Eli Heckscher และ Bertil Ohlin เสนอทฤษฎีความแตกต่างในปริมาณทรัพยากร (Factor Endowments) ซึ่งอธิบายว่าความแตกต่างในปริมาณทรัพยากร ทำให้ต้นทุนของสินค้าชนิดเดียวกันในแต่ละประเทศไม่เท่ากัน และทำให้ราคาสินค้าชนิดเดียวกันในแต่ละประเทศไม่เท่ากันด้วย ดังนั้นการนำสินค้าชนิดที่แต่ละประเทศผลิตได้ในราคาถูกกว่ามาแลกเปลี่ยนกัน จะทำให้คนในประเทศทั้งสองได้บริโภคสินค้ามากกว่าก่อนมีการค้า จึงทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

สำหรับรายละเอียดของทฤษฎีความได้เปรียบของนักเศรษฐศาสตร์สำนัก คลาสสิก มีดังนี้

13.2.1 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเด็ดขาด

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเด็ดขาด เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย Adam Smith ความได้เปรียบโดยเด็ดขาด เกิดจากการผลิตที่ใช้จำนวนชั่วโมงแรงงานน้อยกว่า (ตารางที่ 13 – 1)

ตารางที่ 13 – 1

แสดงชั่วโมงแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ชม.แรงงานที่ใช้ผลิตข้าว (1 ตัน)	ชม.แรงงานที่ใช้ผลิตผ้า (1,000 หลา)
ไทย	80	100
ญี่ปุ่น	120	90

จากตารางที่ 13–1 ในการผลิตข้าว 1 ตัน ประเทศไทยใช้แรงงาน 80 ชั่วโมง ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นใช้แรงงาน 120 ชั่วโมง แสดงว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเด็ดขาดในการผลิตข้าว

ส่วนการผลิตผ้า 1,000 หลา ประเทศไทยใช้แรงงาน 100 ชั่วโมง ในขณะที่ญี่ปุ่นใช้แรงงานเพียง 90 ชั่วโมง แสดงว่าประเทศญี่ปุ่นมีความได้เปรียบโดยเด็ดขาดในการผลิตผ้า เมื่อประเทศไทยผลิตข้าว ซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเด็ดขาดในการผลิตเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ญี่ปุ่นผลิตผ้าเพียงอย่างเดียว แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้การค้าระหว่างประเทศทั้งสองเกิดขึ้น เนื่องจากการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่นตามที่แรงงานแต่ละประเทศถนัด ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตของทั้งสองประเทศสูงขึ้น หรือสินค้ามีราคาถูกลง

ตามทฤษฎีนี้ จะพบว่าความแตกต่างของต้นทุนที่ใช้ในการผลิตของแต่ละประเทศเกิดจากความแตกต่างในความชำนาญของแรงงานในแต่ละประเทศ จึงใช้จำนวนชั่วโมงของแรงงานที่ใช้ไปในการผลิตเป็นเครื่องมือในการวัดต้นทุนการผลิต

13.2.2 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ เป็นทฤษฎีที่เสนอโดย David Ricardo ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเป็นการเปรียบเทียบต้นทุน หรือจำนวนชั่วโมง

แรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้า 2 ชนิดของแต่ละประเทศ แล้วนำต้นทุนเปรียบเทียบมาวัดความ
ได้เปรียบระหว่างประเทศทั้งสอง (ตารางที่ 13 – 2)

จากตัวอย่างในตารางที่ 13 – 1 นำมาคำนวณต้นทุนเปรียบเทียบระหว่าง
การผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นจะเป็นดังตารางที่ 13 – 2

ตารางที่ 13 – 2

แสดงต้นทุนเปรียบเทียบระหว่างการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าว	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้า
ไทย	$\frac{80}{100} = 0.80$	$\frac{100}{80} = 1.25$
ญี่ปุ่น	$\frac{120}{90} = 1.33$	$\frac{90}{120} = 0.75$

จากตารางที่ 13 – 2 จะพบว่าประเทศไทยมีต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิต
ข้าวคิดเป็น 0.80 เท่าของการผลิตผ้า และต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้าคิดเป็น 1.25 เท่า
ของการผลิตข้าว ดังนั้นประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้าว

สำหรับประเทศญี่ปุ่น มีต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าวคิดเป็น 1.33 เท่า
ของการผลิตผ้า และต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้าคิดเป็น 0.75 เท่าของการผลิตข้าว แสดง
ว่าประเทศญี่ปุ่นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผ้า

เมื่อประเทศไทยผลิตข้าว ซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดย
เปรียบเทียบในการผลิตเพียงอย่างเดียว ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นผลิตผ้าเพียงอย่างเดียว แล้ว
นำมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้การค้าระหว่างประเทศทั้งสองเกิดขึ้น

จากทั้งสองทฤษฎี จะพบว่าประเทศไทยจะทำการผลิตข้าวเพียงอย่างเดียว
และ ประเทศญี่ปุ่นจะทำการผลิตผ้าเพียงอย่างเดียวเหมือนกันทั้งสองทฤษฎี แต่ทฤษฎีความ
ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะมีประโยชน์มากกว่าในการพิจารณากรณีที่ประเทศใดประเทศ
หนึ่งมีความเสียเปรียบโดยเด็ดขาดในการผลิตสินค้าทั้งสองชนิด ซึ่งตามทฤษฎีความได้เปรียบ
โดยเด็ดขาด จะไม่มีการค้าระหว่างประเทศทั้งสอง แต่ถ้าพิจารณาจากทฤษฎีความได้เปรียบ
โดยเปรียบเทียบ ประเทศทั้งสองสามารถทำการค้ากันได้ (ตารางที่ 13–3)

ตารางที่ 13 – 3

แสดงจำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ชม.แรงงานที่ใช้ผลิตข้าว (1 ตัน)	ชม.แรงงานที่ใช้ผลิตผ้า (1,000 หลา)
ไทย	80	90
ญี่ปุ่น	120	100

จากตารางที่ 13 – 3 ประเทศญี่ปุ่นมีความเสียเปรียบโดยเด็ดขาดในการผลิตข้าวและผ้า จึงไม่มีการค้าระหว่างประเทศในกรณีนี้ แต่ถ้าพิจารณาด้วยทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ การค้าระหว่างประเทศทั้งสองสามารถเกิดขึ้นได้ดังตัวอย่างในตารางที่ 13 – 4

ตารางที่ 13 – 4

แสดงต้นทุนเปรียบเทียบระหว่างการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าว	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้า
ไทย	$\frac{80}{90} = 0.89$	$\frac{90}{80} = 1.13$
ญี่ปุ่น	$\frac{120}{100} = 1.20$	$\frac{100}{120} = 0.83$

เมื่อพิจารณาจากต้นทุนเปรียบเทียบตามตารางที่ 13 – 4 ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้าวและประเทศญี่ปุ่นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผ้า ดังนั้นสามารถค้าขายกันได้ เมื่อประเทศไทยผลิตข้าวและประเทศญี่ปุ่นผลิตผ้าแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

สรุปสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน

13.3 นโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ เป็นแนวทางในการทำการค้ากับต่างประเทศ ซึ่งมี 2 แนวทางคือ การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และการจำกัดขอบเขตการค้าระหว่างประเทศ ดังนั้นนโยบายการค้าระหว่างประเทศ จึงแบ่งได้เป็น 2 แบบดังนี้

13.3.1 นโยบายการค้าเสรี

นโยบายการค้าเสรี เป็นนโยบายการค้าที่ส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศตามความชำนาญของแรงงาน ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมในการผลิตสินค้าของแต่ละประเทศ ซึ่งจะทำให้มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุด เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้น ประชาชนในแต่ละประเทศจะมีสินค้าบริโภคมากขึ้นหรือสินค้านำเข้ามีราคาถูกลง

การดำเนินนโยบายการค้าเสรี จะดำเนินการโดยแต่ละประเทศจะเน้นการผลิตสินค้าที่มีความได้เปรียบ เก็บภาษีศุลกากรในอัตราต่ำเพื่อเป็นรายได้ของรัฐบาลเท่านั้น และไม่มีข้อจำกัดทางการค้า

13.3.2 นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน

นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน เป็นนโยบายการค้าที่จำกัดขอบเขตการค้ากับต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคต้องซื้อสินค้าในราคาแพงขึ้นและเกิดการขาดแคลนบางช่วง แต่ทุกประเทศก็ใช้นโยบายการค้าแบบคุ้มกันในปัจจุบัน ด้วยเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการคือ

1) เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมเกิดใหม่ในประเทศซึ่งยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าเข้าจากต่างประเทศที่ทำการผลิตมานานแล้ว เมื่อรัฐบาลเห็นว่าจำเป็นต้องมีอุตสาหกรรมประเภทนี้ในประเทศ เช่น ยารักษาโรค เป็นต้น จึงต้องให้ความคุ้มครองให้มีอุตสาหกรรมประเภทนั้นเกิดขึ้น จนกว่าอุตสาหกรรมดังกล่าวจะสามารถแข่งขันกับสินค้าเข้าได้

2) เพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลการชำระเงินในประเทศที่มีการขาดดุลการชำระเงินติดต่อกันเป็นเวลานาน จะใช้วิธีกีดกันสินค้าเข้าจากต่างประเทศ เพื่อลดการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

3) เพื่อแก้ไขปัญหการว่างงานในประเทศ ด้วยการกีดกันสินค้าจากต่างประเทศ ทำให้ประชาชนต้องใช้สินค้าที่ผลิตภายในประเทศ เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศ และเพิ่มการจ้างงานในประเทศ

ในการดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน มีทั้งมาตรการจำกัดการนำเข้าและส่งเสริมการส่งออกดังนี้

1) การตั้งกำแพงภาษี เป็นการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราสูง เพื่อให้สินค้าเข้าต้องขายในราคาสูง ทำให้ความต้องการซื้อสินค้าเข้าลดลง และสินค้าที่ผลิตภายในประเทศสามารถขายแข่งกับสินค้าเข้าได้

2) การควบคุมปริมาณการนำเข้า ซึ่งอาจจะเป็นการกำหนดจำนวนที่นำเข้าได้หรือห้ามนำเข้า ทำให้มูลค่าการนำเข้าลดลง

3) การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ โดยธนาคารกลางจะไม่อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ขายเงินตราต่างประเทศให้แก่ผู้นำเข้าสินค้าบางประเภท เช่น สินค้าฟุ่มเฟือย เป็นต้น ผู้นำเข้าก็ไม่สามารถนำสินค้าเหล่านั้นเข้าได้

4) การให้เงินอุดหนุนผู้ส่งออก เพื่อส่งเสริมการส่งออกของประเทศ เช่น ธนาคารกลางให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ส่งออก ด้วยการรับช่วงซื้อลดตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการส่งออกในอัตราพิเศษ ซึ่งจะเป็นการคิดอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด

5) การทุ่มตลาด เป็นการขายสินค้าในตลาดต่างประเทศในราคาต่ำกว่าราคาขายในประเทศหรือต่ำกว่าต้นทุนการผลิต เพื่อทำลายคู่แข่งในตลาดต่างประเทศ และเป็นผู้ผูกขาดในตลาดนั้น การที่รัฐบาลยอมให้ผู้ผลิตของประเทศขายสินค้าทุ่มตลาดในต่างประเทศก็เพื่อรักษามูลค่าการส่งออกระยะยาวของประเทศ

6) การทำข้อตกลงทางการค้ากับบางประเทศ เช่น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี เป็นต้น จะทำให้สินค้าเข้าจากประเทศคู่สัญญาเสียภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราต่ำหรือได้รับการยกเว้นภาษี จึงสามารถขายสินค้าในราคาที่ถูกลงกว่าสินค้าจากประเทศนอกข้อตกลง เป็นการกีดกันสินค้าจากประเทศนอกข้อตกลง

ในปัจจุบันมาตรการที่ใช้ในการดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกันที่เป็นการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ส่งออกและการทุ่มตลาดนำมาใช้ได้ยากและอาจถูกตอบโต้จากประเทศคู่ค้า ด้วยการเรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราที่สูง สำหรับสินค้าที่มาจากประเทศที่ใช้มาตรการดังกล่าว

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

อธิบายนโยบายการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย

13.4 การเงินระหว่างประเทศ

การเงินระหว่างประเทศ เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการกู้ยืมเงินทุนระหว่างประเทศ เพื่อรองรับการชำระหนี้ที่เกิดจากการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

การกระทำกิจกรรมเหล่านั้นจะทำผ่านตลาดการเงินระหว่างประเทศ ตามหลักเกณฑ์ของระบบการเงินระหว่างประเทศที่ใช้อยู่ในขณะนั้น

13.5 ระบบการเงินระหว่างประเทศ

ระบบการเงินระหว่างประเทศที่ใช้ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน มี 3 ระบบที่สำคัญ คือ

13.5.1 ระบบการเงินที่ใช้มาตราทองคำ

ระบบการเงินที่ใช้มาตราทองคำเป็นระบบการเงินแบบแรกที่น่ามาใช้เมื่อประเทศในยุโรปทำการค้าขายกับประเทศอาณานิคมรวมถึงประเทศใกล้เคียงประเทศอาณานิคมเหล่านั้น ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2364 – 2474

มาตราทองคำได้กำหนดหลักเกณฑ์ ไว้ดังนี้

1) เงินที่ออกใช้ต้องทำด้วยทองคำ หรือมีทุนสำรองเงินตราเป็นทองคำเต็มมูลค่าของเงินที่ออก

2) รัฐบาลต้องกำหนดค่าเงินแต่ละหน่วย เทียบกับน้ำหนักของทองคำ

3) รัฐบาลต้องยินยอมให้มีการนำเข้าและส่งออกทองคำระหว่างประเทศได้

โดยเสรี

4) รัฐบาลต้องยอมให้แลกทองคำเป็นเงินหรือเงินเป็นทองคำโดยไม่จำกัด

จำนวน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้อัตราแลกเปลี่ยนในมาตราทองคำเปลี่ยนแปลงอยู่ระหว่างจุดทองคำไหลเข้าถึงจุดทองคำไหลออก ซึ่งเป็นช่วงที่แคบ จึงถือว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่

ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยกำหนดค่าเงิน 1 บาท เท่ากับทองคำ 1 กรัมและประเทศอังกฤษ กำหนดค่าเงิน 1 ปอนด์เท่ากับทองคำ 10 กรัม ดังนั้น อัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทจะเท่ากับ 10 บาทต่อ 1 ปอนด์ และเมื่อดุลการชำระเงินของประเทศไทยไม่สมดุล อัตราแลกเปลี่ยนในท้องตลาดจะเปลี่ยนแปลงไป แต่จะเปลี่ยนแปลงในช่วงจุดทองคำเท่านั้น เช่น ดุลการชำระเงินของประเทศเกินดุล อัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทในตลาดจะลดลงเป็น 9 บาท ต่อ 1 ปอนด์ เพราะการเกินดุลการชำระเงิน ทำให้มีเงินปอนด์ในตลาดเพิ่มขึ้น และความต้องการซื้อเงินปอนด์ในตลาดลดลง

ตามหลักเกณฑ์ของมาตราทองคำ ผู้ส่งออกมีทางเลือกในการรับชำระหนี้ค่าสินค้า 2 ทาง คือ รับชำระหนี้เป็นเงินปอนด์ทางหนึ่ง และรับชำระหนี้เป็นทองคำอีกทางหนึ่ง แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการขนส่งทองคำ ซึ่งเท่ากับ 10 สตางค์ ต่อทองคำ 1 กรัม เพราะเป็นผู้เลือกรับชำระหนี้เป็นทองคำ

ดังนั้นเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทเป็น 9 บาทต่อปอนด์ ผู้ส่งออกจะเลือกรับชำระหนี้ด้วยวิธีใดก็ได้เงินบาท 9 บาทต่อ 1 ปอนด์ แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทในตลาดต่ำกว่า 9 บาทต่อ 1 ปอนด์ ผู้ส่งออกจะเลือกรับชำระหนี้เป็นทองคำเพียงวิธีเดียว ดังนั้นเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็น 9 บาทต่อ 1 ปอนด์ ทองคำจะเริ่มไหลเข้า จึงเรียกว่าจุดทองคำไหลเข้า

ในทางตรงกันข้าม เมื่อดุลการชำระเงินของประเทศไทยขาดดุลจนอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดเปลี่ยนเป็น 11 บาทต่อ 1 ปอนด์ ผู้นำเข้าอาจเลือกชำระหนี้ค่าสินค้าที่ซื้อด้วยทองคำ ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมในการขนส่งทองคำในอัตรา 10 สตางค์ต่อทองคำ 1 กรัม เพราะเป็นผู้เลือกชำระหนี้ด้วยทองคำ ดังนั้นการชำระหนี้ค่าสินค้า 1 ปอนด์ด้วยทองคำ ผู้นำเข้าต้องเสียเงิน 10 บาท สำหรับแลกเปลี่ยนเป็นทองคำ 10 กรัม และค่าธรรมเนียมในการขนส่งทองคำ 1 บาทรวมเป็นเงิน 11 บาท

แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดสูงกว่า 11 บาทต่อ 1 ปอนด์ ผู้นำเข้าจะชำระหนี้ค่าสินค้าด้วยการส่งทองคำไปชำระหนี้เพียงวิธีเดียว เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็น 11 บาท ต่อ 1 ปอนด์ ทองคำจะเริ่มไหลออก จึงเรียกว่า จุดทองคำไหลออก

อัตราแลกเปลี่ยนในมาตราทองคำ จึงเปลี่ยนแปลงในช่วงจุดทองคำไหล
เข้าถึงจุดทองคำไหลออกเท่านั้น

13.5.2 ระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

ระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นระบบการเงินที่ถูกสร้างขึ้น หลัง
สงครามโลกครั้งที่ 2 มีการใช้ระหว่างปี พ.ศ.2490 ถึงปี พ.ศ.2516 มีการกำหนดหลักเกณฑ์
เพื่อให้มีข้อดีเหมือนมาตราทองคำ คือมีอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่

หลักเกณฑ์ของระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ที่ทำให้อัตรา
แลกเปลี่ยนเป็นแบบคงที่ คือ

1) กำหนดให้ประเทศสมาชิกกำหนดค่าเงินบาทหรือค่าเสมอภาค เทียบกับ
น้ำหนักของทองคำ และเงินดอลลาร์ เช่น 20 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ เป็นต้น

2) กำหนดให้ประเทศสมาชิก จัดตั้งทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนขึ้น ทำ
หน้าที่แทรกแซงอัตราแลกเปลี่ยนในตลาดให้เปลี่ยนแปลงไปจากค่าเสมอภาคไม่เกินร้อยละ 1
คืออัตราแลกเปลี่ยนจะต่ำลงไม่เกิน 19.80 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์และสูงขึ้นไม่เกิน 20.20 บาท
ต่อ 1 ดอลลาร์

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนต่ำกว่า 19.80 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ ทุนรักษาระดับอัตรา
แลกเปลี่ยนจะเข้าซื้อดอลลาร์ในตลาดมาเก็บไว้ อัตราแลกเปลี่ยน 19.80 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์
จึงเรียกว่า Lower Support Point และเมื่ออัตราแลกเปลี่ยนสูงกว่า 20.20 บาท ต่อ 1 ดอลลาร์
ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนจะนำดอลลาร์ออกมาขายในตลาด อัตราแลกเปลี่ยน 20.20
บาทต่อ 1 ดอลลาร์ จึงเรียกว่า Upper Support Point

ดังนั้นอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศสมาชิก จึงเปลี่ยนแปลงในช่วง Support
Point เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ นอกจากนี้ถ้าประเทศสมาชิกประเทศใด
ขาดดุลการชำระเงิน และไม่มีทุนสำรองระหว่างประเทศเหลือเพียงพอจะรักษาค่าเงิน ก็อาจจะ
ขอกู้ยืมทุนสำรองระหว่างประเทศ จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศมาเพิ่ม ทำให้ไม่ต้องลด
ค่าเงิน แต่ถ้าขาดดุลการชำระเงินติดต่อกันจนทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนแก้ไขไม่ได้ ก็
อาจขอลดค่าเสมอภาคได้

13.5.3 ระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว

ระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว มีการใช้อย่างต่อเนื่องหลังปี พ.ศ.2516 เมื่อระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศถูกยกเลิก

ระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว อัตราแลกเปลี่ยนจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศและอุปทานของเงินตราต่างประเทศ ซึ่งมี 2 แบบใหญ่ คือ

1) อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกกำหนดด้วยกลไกตลาด แต่รัฐบาลสามารถเข้าแทรกแซงได้ ในกรณีที่ค่าเงินเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งมากเกินไป หรือค่าเงินผันผวนมากเกินไป เช่น ระบบอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยหลัง พ.ศ. 2540 เงินยูโรของประเทศในกลุ่มยูโรโซน เงินเยนญี่ปุ่น และเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น

2) อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบอิงกับค่าเงินสกุลอื่น การอิงกับค่าเงินสกุลอื่น อาจอิงกับเงินสกุลเดียวหรืออิงกับเงินหลายสกุลที่เรียกว่าตะกร้าเงินก็ได้ เนื่องจากปัจจุบันไม่มีเงินสกุลใดใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ ดังนั้นเมื่อค่าเงินสกุลที่ถูกอิงค่าเปลี่ยน เงินที่ไปอิงค่าไว้จะเปลี่ยนด้วย จึงถือว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวด้วย ตัวอย่างเช่น เงินบาทอิงค่ากับเงินดอลลาร์สกุลเดียว ระหว่างปี พ.ศ.2516 ถึงพ.ศ.2521 และเงินบาทอิงค่ากับตะกร้าเงินระหว่างปี พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2540

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

วิเคราะห์ข้อเสียของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว

13.6 ระบบการเงินระหว่างประเทศของประเทศไทย

ระบบการเงินระหว่างประเทศที่ประเทศไทยใช้ในการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ ตั้งแต่มีการเปิดประเทศในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในปี พ.ศ. 2398 ซึ่งในขณะนั้นประเทศไทยใช้เงินพดด้วงเป็นเงินในมาตราโลหะเงินค้าขายกับชาวยุโรปซึ่งใช้มาตราทองคำ ต่อมาในปี พ.ศ.2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ได้เปลี่ยนระบบการเงินของประเทศเป็นมาตราปาวรรตทองคำ โดยมีเงินปอนด์สเตอร์ลิงของอังกฤษ ซึ่งอยู่ในมาตราทองคำเป็นทุนสำรองเงินตรา

จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในเอเชีย ในปี พ.ศ.2484 ต่อมารัฐบาลได้จัดตั้งธนาคารแห่งประเทศไทย ขึ้นในปี พ.ศ.2485 และมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดการระบบการเงินของประเทศ ซึ่งทำให้ระบบการเงินระหว่างประเทศของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไป ดังนี้

1) ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ใช้วิธีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ต่อจากที่ได้กระทำมาในปี พ.ศ.2484 ด้วยการบังคับซื้อเงินตราต่างประเทศจากผู้ส่งออก ในอัตราทางการ 40 บาท ต่อ 1 ปอนด์ เพื่อรวบรวมเงินตราต่างประเทศไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และจัดสรรให้เฉพาะผู้นำเข้าสินค้าที่จำเป็น เช่น ยารักษาโรค และน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นต้น ในขณะที่อัตราแลกเปลี่ยนในตลาดมืด สูงถึง 80 บาท ต่อ 1 ปอนด์

2) เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลงในปี พ.ศ.2488 ประเทศไทยมีทุนสำรองระหว่างประเทศน้อยมาก ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงใช้วิธีการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศต่อจนกระทั่งปี พ.ศ.2490 หลังจากนั้นได้นำระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรามาใช้

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราที่ใช้ระหว่างปี พ.ศ.2490 ถึงพ.ศ.2498 เกิดจากการยอมรับการซื้อขายเงินตราต่างประเทศในท้องตลาด ทำให้ตลาดมืดหายไปและยกเลิกการบังคับซื้อเงินตราต่างประเทศจากผู้ส่งออกทั่วไป ยกเว้นผู้ส่งออกข้าว ไม้สัก ดีบุก และยางพารา ยังบังคับซื้อเงินตราต่างประเทศในอัตราส่วนต่างๆ ดังนั้นในระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราจึงมีอัตราทางการ อัตราตลาด และอัตราผสม

อัตราทางการ ใช้กับผู้ส่งออกข้าวซึ่งบังคับซื้อเงินตราต่างประเทศทั้งหมด และผู้นำเข้าสินค้าที่จำเป็น

อัตราตลาด ใช้กับผู้ส่งออกสินค้าทั่วไป และผู้นำเข้าสินค้าไม่จำเป็น

อัตราผสม ใช้กับผู้ส่งออกไม้สัก ดีบุก และยางพารา ที่บังคับซื้อเงินตราต่างประเทศบางส่วน

ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา ช่วยให้ทุนสำรองระหว่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นมาตรการแรกที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ได้ผล

3) เมื่อประเทศไทยต้องการใช้ระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ต้องมีการกำหนดค่าเงินเสมอภาคของเงินบาท ดังนั้นในปี พ.ศ.2498 ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงยกเลิกอัตราทางการ ทำให้มีแต่อัตราตลาด เพื่อหาค่าที่แท้จริงของเงินบาทสำหรับกำหนดค่าเสมอภาค และในปี พ.ศ.2506 ประเทศไทยก็ได้ใช้ระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ จนกระทั่งระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ.2516

4) ระหว่างปี พ.ศ.2516 - พ.ศ.2521 ประเทศไทยได้อิงค่าเงินบาทกับเงินดอลลาร์สหรัฐ

5) ในปี พ.ศ.2521 ค่าเงินบาทสูงเกินไปเมื่อเทียบกับสกุลเงินของประเทศยุโรป ในวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2521 จึงเปลี่ยนมาอิงค่ากับกลุ่มเงินหรือตะกร้าเงินซึ่งประกอบด้วยเงินดอลลาร์สหรัฐ เงินเยนญี่ปุ่น เงินปอนด์สเตอร์ลิงอังกฤษ เงินมาร์คเยอรมัน และเงินฟรังก์ฝรั่งเศส

6) วันที่ 1 พฤศจิกายน 2521 ได้เปลี่ยนมาใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนประจำวัน (Daily Fixing) ด้วยความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ และทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนจะประกาศอัตราแลกเปลี่ยนทุกวันทำการของธนาคาร จนกระทั่งวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2524 ได้ยกเลิกความร่วมมือกับธนาคารพาณิชย์ และทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนจะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันเอง แต่ในทางปฏิบัติอัตราแลกเปลี่ยนประจำวันไม่มีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน

7) ในปี พ.ศ.2526 และ พ.ศ.2527 ทุนสำรองระหว่างประเทศลดลงอย่างรวดเร็ว ในวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2527 จึงได้เปลี่ยนมาอิงค่าเงินบาทกับตะกร้าเงิน ซึ่งประกอบด้วยเงินดอลลาร์สหรัฐ เงินเยนญี่ปุ่น เงินปอนด์สเตอร์ลิงอังกฤษ เงินมาร์คเยอรมัน เงินฟรังก์ฝรั่งเศส เงินริงกิตมาเลเซีย เงินดอลลาร์สิงคโปร์ และเงินดอลลาร์ฮ่องกง จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540

8) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2540 รัฐบาลได้เปลี่ยนระบบการเงินของประเทศเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

วิเคราะห์ สาเหตุที่ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการตั้งแต่ยกเลิกระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

13.7 ตลาดการเงินระหว่างประเทศ

ตลาดการเงินระหว่างประเทศ เป็นแหล่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และแหล่งกู้ยืมเงินทุนระหว่างประเทศ สามารถแบ่งประเภทของตลาดเงินระหว่างประเทศตามระยะเวลาของการกู้ยืม ได้เป็นตลาดเงินระหว่างประเทศ และตลาดทุนระหว่างประเทศ

13.7.1 ตลาดเงินระหว่างประเทศ

ตลาดเงินระหว่างประเทศ เป็นแหล่งซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และแหล่งกักเก็บเงินทุนระยะสั้น ที่มีมูลค่ามากที่สุดในโลก ทำให้อัตราแลกเปลี่ยน และอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินเหล่านี้ถูกใช้เป็นอัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิง และอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง ในตลาดเงินในประเทศต่าง ๆ ตลาดเงินระหว่างประเทศที่สำคัญได้แก่

ก) ตลาดซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่ลอนดอนประเทศอังกฤษ ตลาดนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และตลาดโตเกียวประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดที่มีมูลค่าการซื้อขายมากตามลำดับ

ตลาดซื้อขายเงินตราต่างประเทศที่สำคัญดังกล่าวมีทั้งการซื้อขายทันทีในอัตรา Spot ที่จะมีการส่งมอบเงินตราต่างประเทศภายใน 3 วัน และการซื้อขายล่วงหน้า ในอัตรา Forward ที่จะมีการส่งมอบเงินตราต่างประเทศในอนาคตตามเวลาที่ตกลงกัน อัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในแต่ละตลาดจะถูกใช้เป็นอัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิงในตลาดซื้อขายเงินตราต่างประเทศทั่วโลก

ข) ตลาดเงินยูโรดอลลาร์ ที่ลอนดอนประเทศอังกฤษ เงินยูโรดอลลาร์เป็นเงินดอลลาร์สหรัฐที่มีอยู่ในประเทศยุโรป ส่วนใหญ่จะอยู่ในมือของธนาคารพาณิชย์ที่ลอนดอนในแต่ละวันธนาคารพาณิชย์ที่ลอนดอนจะมีการกู้ยืมกันระหว่างธนาคารอัตราดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นเรียกว่า London Inter Bank Offered Rate---LIBOR เนื่องจากเป็นการกู้ยืมเงินดอลลาร์จำนวนมากสุดของตลาดการเงินทั่วโลก ดังนั้นอัตรา LIBOR จะถูกใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงสำหรับเงินทุกสกุลและทุกตลาดการเงินทั่วโลก

ค) ตลาดเงินกองทุนธนาคารกลางที่นิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นตลาดที่ธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐจะไปกู้ยืมมาใช้รักษาสภาพคล่อง จากกองทุนธนาคารกลาง ซึ่งเป็นกองทุนที่ได้เงินทุนจากเงินสดสำรองตามกฎหมายส่วนที่ธนาคารพาณิชย์ต้องสำรองที่ธนาคารกลาง

กองทุนธนาคารกลางจะให้ธนาคารพาณิชย์ที่ขาดสภาพคล่องกู้ยืมด้วยอัตราดอกเบี้ยที่เรียกว่า Fed Fund Rate ซึ่งถูกกำหนดโดยคณะกรรมการ Federal Opened Market Committee--FOMC แม้ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ที่ขาดสภาพคล่องแต่เป็นอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นที่สำคัญในตลาดเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา และเงินดอลลาร์เป็นเงินที่ใช้กู้ยืมมากกว่าร้อยละ 80 ในตลาดการเงินทั่วโลก

ดังนั้นอัตราดอกเบี้ย Fed Fund Rate จึงใช้เป็นอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงที่สำคัญอัตราหนึ่ง

13.7.2 ตลาดทุนระหว่างประเทศ

ตลาดทุนระหว่างประเทศ เป็นแหล่งกู้ยืมเงินลงทุนที่มีการกู้ยืมครั้งละมาก ๆ และมีระยะเวลากู้ยืมมากกว่า 5 ปี มีทั้งตลาดทุนในประเทศและตลาดทุนภายนอกประเทศ

พันธบัตรที่ใช้ในการกู้ยืมในตลาดทุนระหว่างประเทศ จะต้องถูกจัดอันดับเครดิตจากสถาบันจัดอันดับเสียก่อน จึงจะสามารถนำไปขายในตลาดทุนระหว่างประเทศเหล่านี้

ตลาดทุนระหว่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่

ก) ตลาดพันธบัตรของกระทรวงการคลังสหรัฐ อายุ 30 ปี

พันธบัตรของกระทรวงการคลังสหรัฐอายุ 30 ปี เป็นพันธบัตรที่มีสภาพคล่องสูง สามารถขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง จึงเป็นพันธบัตรที่ธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ ถือเพื่อหาผลตอบแทน นอกจากนี้นักธุรกิจญี่ปุ่นก็ถืออยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นตลาดพันธบัตรนี้ จึงเป็นตลาดสำหรับการลงทุนของชาวต่างประเทศ

ข) ตลาดพันธบัตรแยงกี

ตลาดพันธบัตรแยงกี เป็นตลาดทุนในประเทศสหรัฐที่รัฐบาลต่างประเทศ สถาบันการเงินขนาดใหญ่ของต่างประเทศ และหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่ของต่างประเทศ เข้าไประดมเงินทุน ด้วยการออกพันธบัตรหรือหุ้นกู้ไปขาย

ค) ตลาดพันธบัตรซามูไร

ตลาดพันธบัตรซามูไร เป็นตลาดทุนในประเทศญี่ปุ่นที่ให้กู้ยืมเป็นเงินเยน ซึ่งมีรัฐบาลต่างประเทศ สถาบันการเงินขนาดใหญ่จากต่างประเทศ และธุรกิจขนาดใหญ่จากต่างประเทศ เข้าไประดมเงินทุนด้วยการออกพันธบัตรหรือหุ้นกู้ไปขาย

ง) ตลาดพันธบัตรโซกุน

ตลาดพันธบัตรโซกุน เป็นตลาดทุนในประเทศญี่ปุ่นที่ให้กู้ยืมเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งจะมีรัฐบาลต่างประเทศ สถาบันการเงินขนาดใหญ่ของต่างประเทศ และหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่จากต่างประเทศ เข้าไประดมเงินทุน ด้วยการออกพันธบัตรหรือหุ้นกู้ไปขาย

จ) ตลาดยูโรดอลลาร์

ตลาดยูโรดอลลาร์ เป็นตลาดทุนที่ลอนดอนที่ให้อั้วมเป็นเงินดอลลาร์สหรัฐ โดยธนาคารพาณิชย์ที่ลอนดอนจะให้อั้วมแก่รัฐบาลต่างประเทศ สถาบันการเงินขนาดใหญ่ และหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่จากประเทศต่าง ๆ

ฉ. ตลาดเอเชียดอลลาร์

เอเชียดอลลาร์ เป็นเงินดอลลาร์นอกประเทศสหรัฐที่อยู่ในทวีปเอเชีย ส่วนใหญ่ จะฝากอยู่ในธนาคารพาณิชย์ที่ประเทศสิงคโปร์และฮ่องกง ตลาดเอเชียดอลลาร์จึงเป็นตลาดทุนที่มีธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในประเทศสิงคโปร์และฮ่องกง เป็นผู้ให้อั้วมแก่รัฐบาลต่างประเทศ สถาบันการเงินขนาดใหญ่และหน่วยธุรกิจขนาดใหญ่จากประเทศต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5

1. สรุปความสำคัญของตลาดเงินระหว่างประเทศต่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
2. วิเคราะห์ตลาดทุนที่รัฐบาลสามารถให้อั้วมเป็นเงินดอลลาร์

13.8 อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หมายถึง ราคาของเงินสกุลหนึ่งที่เกิดเทียบกับเงินสกุลอื่น อัตราแลกเปลี่ยนในระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวจะถูกกำหนดโดยอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ

อุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ คือปริมาณความต้องการเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเกิดจากการใช้ชำระค่าสินค้าและบริการที่ซื้อจากต่างประเทศ เพื่อลงทุนในต่างประเทศ และเพื่อเก็บกำไรค่าเงิน

อุปทานของเงินตราต่างประเทศ คือปริมาณเงินตราต่างประเทศที่มีอยู่ ซึ่งได้มาจากการรับชำระหนี้ค่าสินค้าและบริการที่ขายให้ชาวต่างประเทศและการลงทุนจากต่างประเทศอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ และอุปทานของเงินตราต่างประเทศดังกล่าว เกิดจากการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศต้องใช้เงินสกุลที่ผู้รับยินดีรับ จึงต้องมีการแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเพื่อให้ได้เงินสกุลที่ต้องการ

ในกรณีที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวที่อิงค่ากับเงินสกุลอื่น อัตราแลกเปลี่ยนนั้นก็ต้องใกล้เคียงกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกกำหนดโดยอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศและ

อุปทานของเงินตราต่างประเทศด้วย มิฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนด ก็ต้องเปลี่ยนไปในที่สุด

ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนมี 2 ประเภท คือ

1) อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่เปลี่ยนแปลงในช่วงแคบใกล้เคียงกับอัตราที่กำหนดไว้ เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในระบบการเงินที่ใช้มาตราทองคำ และระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

อัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่มีข้อดีที่สำคัญคือ ไม่มีความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนหรือมีความเสี่ยงต่ำมาก ทำให้ไม่มีค่าใช้จ่ายในการบริหารความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยน

2) อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์ต่อเงินตราต่างประเทศ และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ ดังนั้นรัฐบาลประเทศต่างๆ จึงใช้อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการ โดยให้ธนาคารกลางเข้าแทรกแซง เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนลดลงมากหรือเพิ่มขึ้นมาก หรือผันผวนมากติดต่อกันหลายวัน

อัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวมีข้อเสียที่สำคัญคือ ทำให้มีความเสี่ยงของอัตราแลกเปลี่ยนสูง ซึ่งจะลดความเสี่ยงนี้ด้วยการทำสัญญาซื้อ-ขายล่วงหน้า

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 6

อธิบายประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนในระบบการเงินที่กำหนดค่าเงินเทียบเท่ากับตะกร้าเงิน

13.9 ดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงิน เป็นการบันทึกจำนวนเงินตราต่างประเทศที่ประเทศได้รับและจ่ายในช่วงเวลาหนึ่ง ประกอบด้วยบัญชีใหญ่ 3 บัญชี คือ

1) บัญชีเงินเดินสะพัด เป็นบัญชีที่แสดงถึงรายได้และรายจ่ายของประเทศ ประกอบด้วยบัญชีย่อย 3 ประเภท คือ

ก) ดุลการค้าและดุลบริการ ซึ่งแสดงจำนวนเงินที่ได้รับจากการขายสินค้าและบริการให้ชาวต่างประเทศ และจำนวนเงินที่จ่าย สำหรับการซื้อสินค้าและบริการจากต่างประเทศ ผลต่างของรายได้และค่าใช้จ่ายดังกล่าวเรียกว่ายอดดุล

ข) บัญชีเงินบริจาค ซึ่งแสดงจำนวนเงินโอนและเงินบริจาคระหว่างประเทศ
ค) บัญชีรายได้สุทธิจากต่างประเทศ เป็นรายได้จากการไปทำงานในต่างประเทศ และส่งรายได้เหล่านั้นกลับมาให้พี่น้องในประเทศของตน เมื่อนำรายได้ของคนทั้งประเทศหักด้วยรายได้ของชาวต่างประเทศที่ส่งกลับไปประเทศของเขา จะได้เป็นรายได้สุทธิจากต่างประเทศ

2) บัญชีเงินทุนเคลื่อนย้าย เป็นบัญชีที่แสดงถึงจำนวนเงินลงทุน เงินกู้ยืม และเงินฝากทั้งระยะสั้นและระยะยาว ของชาวต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศ และเงินทุนที่คนของประเทศส่งไปต่างประเทศ รวมทั้งเงินทุนที่ชาวต่างประเทศ นำกลับไปลงทุนในประเทศอื่น ผลต่างของจำนวนเงินที่ไหลเข้าและไหลออก จะเป็นจำนวนเงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิ

3) บัญชีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ ทุนสำรองระหว่างประเทศเป็นทรัพย์สินที่สามารถใช้ชำระหนี้ระหว่างประเทศได้ ซึ่งได้แก่ทองคำ เงินตราต่างประเทศ และสิทธิพิเศษในการถอนเงิน (Special Drawing Rights---SDR's) ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงมีทุนสำรองระหว่างประเทศไว้เพื่อรักษาเสถียรภาพของค่าเงินของประเทศ มูลค่าทุนสำรองระหว่างประเทศ จะเปลี่ยนแปลงตามผลการเปลี่ยนแปลงใน 2 บัญชีแรก กล่าวคือ ถ้าจำนวนเงินที่ได้รับจาก 2 บัญชีแรกสูงกว่าจำนวนเงินที่จ่าย ที่เรียกว่าดุลการชำระเงินเกินดุล ทุนสำรองระหว่างประเทศ จะเพิ่มขึ้น ในทางตรงข้ามถ้าจำนวนเงินที่รับจาก 2 บัญชีแรกต่ำกว่าจำนวนเงินที่จ่าย ที่เรียกว่าดุลการชำระเงินขาดดุล ทุนสำรองระหว่างประเทศจะลดลง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 7

สรุป ลักษณะของดุลการชำระเงิน

13.10 การแก้ไขปัญหาดุลการชำระเงิน

ดุลการชำระเงิน จะมีลักษณะสมดุลและไม่สมดุล ดุลการชำระเงินสมดุล จะเป็นลักษณะที่จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ได้รับเท่ากับจำนวนเงินที่จ่าย เป็นกรณีที่ไม่มีปัญหา และค่าเงินจะมีเสถียรภาพ

สำหรับดุลการชำระเงินไม่สมดุลจะเป็นกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้นตามมา แบ่งได้ 2 ลักษณะ

1) ดุลการชำระเงินเกินดุล เป็นกรณีที่จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ได้รับมากกว่าจำนวนเงินที่จ่าย จะเกิดปัญหาค่าเงินของประเทศสูงขึ้น ทำให้ส่งสินค้าออกได้น้อยลงตามมา การแก้ไขปัญหาหนี้ ประเทศส่วนใหญ่จะทำโดยส่งเสริมให้คนในประเทศไปลงทุนในต่างประเทศ

2) ดุลการชำระเงินขาดดุล เป็นกรณีที่จำนวนเงินตราต่างประเทศที่ได้รับน้อยกว่าจำนวนเงินที่จ่าย จะเกิดปัญหาการลดลงของทุนสำรองระหว่างประเทศ ทำให้ชาวต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นต่อค่าเงิน จะเกิดปัญหาในการส่งสินค้าเข้าที่จำเป็นและการไหลออกของเงินทุนที่ตามมา

ในกรณีของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ ที่ใช้ในประเทศส่วนใหญ่ ปัญหาการขาดดุลการชำระเงินจะหมดไปด้วยวิธีการ 2 วิธีดังนี้

ก) การปรับตัวที่เกิดขึ้นเองจากการเสียมค่าของเงิน ตัวอย่างเช่น เดิมอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ที่ 35 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ เมื่อดุลการชำระเงินขาดดุล จำนวนเงินตราต่างประเทศที่เคยได้รับน้อยกว่าจำนวนเงินที่จะต้องจ่าย อัตราแลกเปลี่ยนจะเปลี่ยนเป็น 37 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ จะทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น และมูลค่าการนำเข้าลดลง ด้วยเหตุผลดังนี้

เมื่ออัตราแลกเปลี่ยนเป็น 37 บาทต่อ 1 ดอลลาร์ ทำให้สินค้าออกของประเทศถูกลง เพราะใช้เงินดอลลาร์น้อยลง ในการซื้อสินค้าจากประเทศไทยในปริมาณเท่าเดิม ทำให้ปริมาณส่งออกมากขึ้น และมูลค่าการส่งออกจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันการเสียมค่าของเงินบาท จะทำให้สินค้าเข้าจากต่างประเทศแพงขึ้น เพราะต้องใช้เงินบาทจำนวนมากขึ้น ในการซื้อสินค้าจากต่างประเทศปริมาณเท่าเดิม มูลค่าการนำเข้าจึงลดลง ดุลการค้าที่ขาดดุลจะหายไปและอาจมีดุลการค้าเกินดุล ซึ่งจะช่วยให้ดุลการชำระเงินที่ขาดดุล กลับสู่สภาพสมดุลได้

ข) การใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเข้มงวด เป็นการใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด หรือนโยบายการคลังแบบเข้มงวด หรือทั้ง 2 อย่าง

การใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด ด้วยการลดปริมาณเงิน ลดความสามารถในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินหรือเพิ่มอัตราดอกเบี้ย จะทำให้อุปสงค์รวมลดลงและรายได้ประชาชาติลดลงหลายเท่า จากการทำงานของตัวทวีทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย การส่งสินค้าเข้าจะลดลง การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินจะลดลง

การใช้นโยบายการคลังแบบเข้มงวดด้วยการลดการใช้จ่ายของรัฐบาล หรือเพิ่มการเก็บภาษี หรือใช้งบประมาณเกินดุล จะทำให้รายได้ประชาชาติลดลงหลายเท่าจากการ

ทำงานของตัวทวี ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอย การส่งสินค้าเข้าจะลดลง การขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินจะลดลง

ดังนั้นในการแก้ปัญหาดุลการชำระเงินในกรณีที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบมีการจัดการดังเช่นในปัจจุบัน รัฐบาลต้องประเมินผลจากการปรับตัวที่เกิดขึ้นเองก่อน ก่อนใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเข้มงวด เพราะถ้าไม่สนใจผลจากการปรับตัวที่เกิดขึ้นเอง อาจใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบเข้มงวดที่รุนแรงเกินไป ทำให้เศรษฐกิจถดถอยรุนแรง และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจถดถอยรุนแรง และการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจช้า ประชาชนได้รับความเดือดร้อนมากเกินไป

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 8

อภิปราย ความจำเป็นในการแก้ปัญหาดุลการชำระเงินเกินดุล

แบบฝึกหัดท้ายบท

เมื่อศึกษาเรื่องเศรษฐกิจระหว่างประเทศแล้ว จะสามารถอธิบายคำถามต่อไปนี้ได้

1. จงสรุปสาเหตุที่ทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันของแต่ละประเทศไม่เท่ากัน
2. อธิบายสาเหตุที่ประเทศต่างๆ ดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน
3. มาตรการที่ใช้ในการดำเนินนโยบายการค้าแบบคุ้มกัน
4. ข้อเสียที่สำคัญของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวคืออะไร? และจะแก้ไขได้อย่างไร?
5. วิเคราะห์สาเหตุที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ ตั้งแต่ยกเลิกระบบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ
6. จงสรุปความสำคัญของตลาดเงินระหว่างประเทศต่อธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย
7. ตลาดทุนที่รัฐบาลสามารถกู้ยืมเป็นเงินดอลลาร์ได้แก่ตลาดใดบ้าง
8. ในระบบการเงินที่กำหนดค่าเงินเทียบเท่ากับตะกร้าเงินเป็นระบบการเงินที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนแบบใด?
9. เมื่อดุลการชำระเงินขาดดุล จะทำให้เกิดปัญหาใด?
10. เมื่อดุลการชำระเงินเกินดุล จะทำให้เกิดปัญหาใด?